

מעורבות תושבים בצוותי חשיבה

במסגרת הכנת תכנית מתאר כוללנית למיתר – סיכום תהליך

1. מבוא

בהמשך ל- 2 מפגשי שיתוף ציבור רחבים שהתקיימו בישוב ב- 29.5.17 וב- 26.9.17 וסקר תושבים שהתקיים מאוחר יותר בחודש נובמבר, פנו ד"ר יהודה גוברין ואד' אריקה לאוב תושבי מיתר לראש המועצה ולמנכ"ל המועצה בבקשה לקדם מהלך של הקמת "צוותי חשיבה" של תושבים, שיכולים ורוצים לתרום לתהליך הכנת התוכנית במספר נושאים:

- איכות חברה (איכות חברתית, קהילתית וחינוכית)
- שירותים לציבור
- פיתוח כלכלי
- איכות סביבה
- תשתיות- תחבורה, מים ביוב וניקוז, חשמל.

הרעיון נדון ביוזמת ראש המועצה ובתמיכתו, בפגישה משותפת עם מנהל התכנון וצוות התכנון והתקבל בברכה.

צוותי החשיבה פעלו במשך כ- חודשיים וקיימו מספר מפגשי עבודה. כל צוות הכין סיכומים בכתב (צוות איכות סביבה הכין גם מצגת מפורטת). סה"כ השתתפו בתהליך כ- 45 תושבים.

הסיכומים בנושאים השונים מציגים את תפיסת הפיתוח של חברי צוות החשיבה, לצד מגוון רעיונות ואמצעים אפשריים לקידומה.

במהלך עבודת הצוותים הובהר כי חלק מהאמצעים והרעיונות אינם בתחומה של תכנית המתאר וקידומם ידרוש פניה למועצה ו/או לגורמים נוספים.

בסיום העבודה בקבוצות (שנעשתה באופן עצמאי בתוך הישוב ע"י התושבים), התקיים ביום א' 7.1.18 מפגש "שולחנות עגולים" בחטיבת ביניים "מיתרים".

במפגש השתתפו: 23 תושבים מצוותי העבודה (3 מהם מכרמית), מתן כתריאל ממנהל התכנון, חברי צוות התכנון: דורון צפריר מתכנן התכנית, מירב שניר ממשד פרחי צפריר, טליה וסרמן ממשד חושן ניהול פרויקטים, כליל גרוס וחגית ג'יניאו אדיב יועצת שיתוף הציבור ונציגי המועצה: רומן זבורוב מהנדס המועצה וציון אלמלם מנכ"ל החברה הכלכלית.

ראש המועצה אבנר בן גרא ציין בפתח המפגש כי תכנית המתאר שהמועצה יזמה יחד עם מנהל התכנון היא הזדמנות אמיתית לפיתוח הישוב והאזור בכללותו וברך את המשתתפים על תרומתם לתהליך.

הסיכומים המפורטים של צוותי החשיבה הועברו ליועצי התכנית לעיון ולהתייחסות לקראת המפגש ובהמשך תהליך העבודה והם מצורפים לסיכום זה.

ראוי לציין את העבודה המקיפה, המעמיקה והיסודית של צוותי החשיבה בנושאים השונים. לעבודתם, כמו גם לתהליך שתוף הציבור בכללותו תרומה חשובה להתאמת התכנית לרוח המקום ומאפייניו.

2. מפגש "שולחנות עגולים" 7.1.18

מטרת המפגש: לקבל מקבוצות החשיבה סקירה על תוצרי עבודתם, במטרה לבחון בהמשך את המשמעויות התכנוניות האפשריות, בהקשר של תכנית המתאר הכוללת של מיתר.

במפגש קיימו 2 שולחנות עגולים:

- **איכות חברה, שרותי ציבור ופיתוח כלכלי** – בהשתתפות נציגי צוותי החשיבה, דורון צפריר וכליל גרוס מצוות התכנון.
- **איכות סביבה ותשתיות** – בהשתתפות נציגי צוותי החשיבה, מהנדס המועצה ומנכ"ל החברה הכלכלית, מתן כתריאל ממנהל התכנון, מירב שניר, טליה וסרמן וחגית ג'יניאו אדיב מצוות התכנון.

להלן סיכום עיקרי הדברים שעלו בכל קבוצה:

א. שולחן עגול - איכות חברה, שרותי ציבור ופיתוח כלכלי

תפיסת העולם וחזון, כפי שעלה בעבודת הצוותים:

מיתר היא "קהילה גיאוגרפית". מכאן, נובע הרצון של תושבי מיתר לשמור על **אופייה הקהילתי**, למרות וללא תלות בהגדרתה כמועצה מקומית או אזרית (בעתיד), ועל אף אפשרות גדילתה. **הצורך והרצון לשמור, או לייצר מחדש, קהילתיות ביישוב**, מלווים את המלצות הצוותים בנושאים השונים ומקבלים ביטוי במבט פנימה לתוך הישוב והחוצה אל המרחב והישובים הסמוכים.

נציגי צוותי החשיבה ציינו שהם **רואים את מיתר כגורם המוביל במרחב** של מיתר-רבתי. נלקח בחשבון הקשר אל מטרופולין באר שבע – מטרופולין גדל ומתפתח, בעיקר בנושא תרבות והשכלה גבוהה, אך יחד עם זאת הם רוצים לראות עצמם כיישוב מוביל באזור, שהינו בעל ייחודיות.

יעד חשוב נוסף הוא הרצון **שמיתר לא תהיה יישוב שינה**. להשגת יעד זה יתרמו יצירת אפשרויות לתעסוקה מקומית, פיתוח שרותי תרבות ופנאי באיכות גבוהה ומערכת חנוך רחבה, שתתרום יחד עם גוון אפשרויות המגורים למחזור חיים בריא.

בין 3 הצוותים סביב "השולחן העגול" (איכות חברה, שירותי ציבור ופיתוח כלכלי) היו ממשקים וחפיפות ולצורך הסיכום מוקדו עיקרי הדברים סביב שלושה נושאי ליבה:

1. ריכוז מול ביזור של שירותים ופעילות כלכלית והתייחסות לעיצוב מרכז היישוב.
2. צרכים ציבוריים שכיום אין להם מענה.
3. מגורים ותעסוקה, בהקשר החברתי והכלכלי.

1. ריכוז מול ביזור – והתייחסות לעיצוב מרכז היישוב

בשלושת הצוותים: שירותים לציבור, איכות חברה ופיתוח כלכלי – הייתה התייחסות למרכז היישוב, לאופן הפיתוח שלו, למקומו ביחס לסביבה ולסוגיה של מיקום שימושים חדשים (בדופן היישוב, ביישובים אחרים, בצומת שוקת). ככלל, שלושת הצוותים הציעו להפוך את מרכז היישוב למרכז בעל אופי קהילתי, הנותן שירותי בילוי פנאי ומסחר, המשרת בעיקר את תושבי היישוב. בסיכומי הצוותים, ניתן לקרוא בהרחבה על כל הרעיונות שיובאו כאן בסיכום, בתמצות.

עיקרי הדברים שעלו על ידי צוות איכות חברה:

נעשתה חלוקה ברורה בין שירותים שראוי למקם במרכז היישוב, בשל תרומתם למימוש חזון הקהילתיות, לבין שירותים שראוי למקם מחוץ ליישוב, על מנת לאפשר את פיתוחו הכלכלי ולמצב אותו כיישוב מוביל במרחב:

מרכז היישוב - מבנים ציבוריים-קהילתיים:

- 1) בתי ספר יסודיים (ממלכתיים וממ"ד), כולל המרכז לקידום הילד.
- 2) אקדמיית גיל הזהב.
- 3) מתנ"ס
- 4) מועדון נוער.
- 5) תנועות הנוער.
- 6) קונסרבטוריון.
- 7) ספרייה.
- 8) בתי קפה.

המטרה היא לאפשר שירותים שבונים קהילה: כאלו המשרתים בעיקר ילדים נוער וגמלאים ומהווים הזדמנות לשילוב בין דורי.

מחוץ ליישוב – בכניסה: מבני חינוך, קהילה בוגרת ותרבות:

- 1) דיור מוגן (בדגש על דירות קטנות).
- 2) בי"ס תיכון שש שנתי.
- 3) אולם אירועים (600-800 מקומות ישיבה) – שימש גם יישובים נוספים.
- 4) אמפיתיאטרון – מוצע להעתיק את האמפיתיאטרון למגרש הכדורגל לו יוסיפו טריבונות - מושבים.
- 5) מוזיאון.

מוצע למקם שירותים אלו בכניסה ליישוב, בנגישות נוחה ליישובים מהסביבה ובמיקום שלא יעמיס על התנועה בתוך היישוב, או יגרום רעש ומטרדים. ההמלצה למקם את הדיור המוגן בקרבה לתיכון ולמוסדות התרבות האזוריים, היא מתוך כוונה לשלב גמלאים בסביבה דינאמית וצעירה הקמת אולם האירועים, המוזיאון ומגרש הכדורגל שימש גם אירועים תרבותיים היא, תסייע למצב את מיתר כמרכז תרבות אזורי.

עיקרי הדברים שעלו על ידי צוות שירותים לציבור:

בריאות: במרכז כל יישוב במערך היישובים האזורי יש מקום לקופת חולים, המעניקה שירותי רפואה ראשוניים. במיתר, מאחר והיישוב גדל וממשיך לגדול, יש מקום לאפשר את הרחבת קופת החולים הקיימת לכדי מרכז רפואי, הנותן שירותים גם מסדר גודל שניוני (רפואה מקצועית). מומלץ למקם אותה במרכז היישוב.

צוות שירותים לציבור, וגם צוות הפיתוח הכלכלי – ביקשו להוציא את הסופרמרקט ממרכז היישוב ולמקמו בכניסה ליישוב. לא הייתה תמימות דעים לגבי המיקום: בכניסה למיתר, במרכז המסחרי של כרמית או לוותר על שתי אפשרויות אלו ולהסתמך על מרכז מסחרי גדול שיוקם בצומת שוקת (נושא התחבורה וזמן ההגעה לצומת שוקת עלול להיות חסם לאפשרות האחרונה).

במרכז היישוב מוצע להשאיר שימושים מסחריים קטנים (חנויות, בתי קפה) לצד בנק ודואר מקומיים.

2. צרכים ציבוריים שכיום אין להם מענה

יפורטו כאן צרכים ממשיים שעלו משלושת הצוותים, המשרתים גם את בניית החזון האזורי ומתכתבים עם סביבת היישובים והטבע הסובב, לכדי מיתוג ומינוף האזור:

2.1 צרכים פנים יישוביים:

עיקרי הדברים שהועלו על ידי צוות שירותים לציבור:

שירותי דת: חסרים בתי כנסת ומקוואות נגישים ברדיוס הליכה סביר לשומרי שבת, הגרים רחוק ממרכז היישוב. תושבי מיתר הביעו את הרצון להמשיך להיות יישוב רב-גוני ולא לרכז את שירותי הדת במקום אחד. הוצע להוסיף מקווה קטן בשכונת כלניות. בכרמית עלה צורך בהקמת שני מקוואות – האחד מרכזי שיפעל כל הזמן, והשני נוסף לשבתות וחגים. **בטחון:** הקמת מרכז שיטור קהילתי ואבטחה, הוצע למקמו בסמוך לכניסה ליישוב (בסמוך למחסום).

עיקרי הדברים שהועלו על ידי צוות איכות חברה:

להוסיף שטחי פנאי ברחבי היישוב, הכוללים מסלולי אופניים, שטחים ציבוריים לספורט (מגרשי כדורסל, מתקני כושר) ופארק כלבים.

2.2 צרכים אזוריים:

עיקרי הדברים שהועלו על ידי צוות שירותים לציבור:

הוצע להקים מרכז חרום בצומת שוקת שיכלול: רפואת חירום, שירותי משטרה ושירותי כיבוי אש.

סוגיית בית העלמין – כרגע בית העלמין היישובי מתוכנן להסגר, ומתוכנן להיפתח בית עלמין אזורי, בכניסה ליישוב כרמית. התושבים (של מיתר ושל כרמית) מבקשים לנצל את הזדמנות של הכנת תכנית המתאר לשנות את מיקומו הלא סביר של בית העלמין, מהמיקום המתוכנן בכניסה לכרמית (ובמקומו ניתן למקם מרכז מסחרי קטן).

עיקרי הדברים שהועלו על ידי צוות איכות חברה:

מבני פנאי ותרבות בשטחים הפתוחים צפון מזרחית למיתר:

- מוצע להקים מרכז אירועים בטבע, בית אמנים מארח בטבע, פארק "נאות נגב" שיכלול שחזור אקולוגי, מוזיאון טבע וחקלאות קדומה. (ניתן לראות פירוט על כל אלו בסיכומי "צוות איכות חברה" והתייחסות גם בהקשר לפיתוח הכלכלי, כפי שיפורט בהמשך.
- פיתוח פארק סובב מיתר ובו טיילת, מסלולי רכיבה עם תחנות ריענון, בית קפה, וניצול נגר להקמת אגם אזורי.
- אקדמיה לספורט (במודל דומה לוינגייט) : מיקום מוצע - בשטח בין מיתר לכרמים, (מערבה לכביש 60), אשר תהיה אבן שואבת בנושא ספורט, ותספק גם תעסוקה מקומית. הרעיון (כולל הצעת מיקום) הועלה גם על ידי צוות פיתוח כלכלי.

3. מגורים ותעסוקה

הדוברים ציינו את החשיבות של פיתוח עסקים מקומיים להקטנת היוממות ולשינוי הרצוי "מישוב שינה" לישוב קהילתי פעיל. עסקים מקומיים יתרמו לכלכלת הישוב ויתמכו בפיתוח התיירות. בצוות פיתוח כלכלי ובצוות איכות חברה עלתה האפשרות למנף את המשאב האנושי של אוכלוסיית האזור – אנשי מקצוע "צווארון לבן" ואמנים, ע"י מתן אפשרות לתעסוקה ביתית סטודיו/משרד/קליניקה ואפשרויות לתרום להכנסת משקי הבית (צימרים, יחידות דיור, לוחות סולאריים). להערכת צוותי העבודה, מתן אפשרויות לתעסוקה בתוך הישוב יכולה להפחית את היוממות בכ- 30%.

עיקרי הדברים שעלו על ידי צוות פיתוח כלכלי:

- **צימרים:** מתן היתרים להקמת צימרים/יחידות דיור או משרד או סטודיו, הן ביחידות חדשות והן בשטחים קיימים, היכן שניתן. (כיום ישנו קושי רב לקבל היתרים לפונקציות הללו וחלקן מתקיימות באופן לא מוסדר).
- **לוחות סולאריים:** מתן היתרים להתקנת לוחות סולאריים על גג הבתים הפרטיים ומבני הציבור. נושא זה הועלה גם בצוות איכות הסביבה והוא בעל חשיבות כלכלית ואקולוגית.
- הקמת שדרת אומנים עם מבני קבע (כדוגמת האנגרים במצפה רמון) וגלריה לאומנות – באזור הסבוך, צפונית לאמפיתיאטרון.
- **פיתוח תיירות:** הוצע לייעד כ- 1,000 דונם באזור היער צפונית למיתר לתיירות שתכלול: שבילי טיולים ואופניים, חניון לילה ואתר קמפינג למטיילים, פארק חבלים, פארק חושים, פארק אקסטרים, בית מלון + אולם אירועים (בדומה גם להצעת צוות איכות חברה). הוצע לייעד כ- 500 דונם צפון-מזרחית לכרמית לתיירות: הקמת מרכז מבקרים סמוך ל"גבעת אוגר", שבילי טיולים ואופניים.

- **תעשייה:** הוצע מחסן ומרכז לוגיסטי בשטח דרומית למחסום שמעה וכן, לייעד את השטח שבין מיתר ליישוב חורה לתעשייה; להקמת תחנת כוח תרמו-סולרית ואתר למחזור פסולת.

סוגיה נוספת שעלתה בדיון וגם בצוותי החשיבה של איכות סביבה ותשתיות:

ממשק גבולות היישוב מיתר - מענה לצרכי בטחון, בהתאמה לסביבה:
יש צורך בפתרונות יצירתיים ליצירת חייץ בין ישובים סמוכים. פתרונות של גידור מסוגים שונים אינו רצוי. הוצעו הרעיונות כגון: אזור התעשייה בין חורה לבין מיתר, שטחים חקלאיים קהילתיים בגבולות היישוב. בנושא זה הייתה הסכמה כללית לגבי הצורך, אך לא לגבי הפתרונות האפשריים.

ב. שולחן עגול - איכות סביבה ותשתיות

עיקרי הדברים שעלו בצוות איכות סביבה:

חזון צוות איכות סביבה:

"קס"ם" – קיימות סביבה מיתר.
פיתוח בר קיימא לחבל מיתר, המבוסס על מעגל הקיימות: קהילה-סביבה-כלכלה.
נקודת המוצא לדיוני הצוות: תכנית המתאר היא הזדמנות להגדיר את הכוונים והדרכים לפיתוח אזורי, הנשען על ההבנה שהשטחים הפתוחים בין הישובים ובישובים הם נכס לעתיד מיתר ולעתיד האזור מבחינה סביבתית, חברתית וכלכלית.
התפיסה משלבת בין: הרצון לשמר ולהעצים את האיכויות הסביבתיות והאקולוגיות של האזור, לבין הרצון לשמור ולטפח ישוב קהילתי, תוך כדי צמיחה ולחזק את הקהילה סביב מכנה משותף סביבתי ואקולוגי. פיתוח מיזמים חברתיים-כלכליים-אקולוגיים, אמור לתמוך בחזון זה ולאפשר קידום של המהלכים המוצעים.

1. ההיבטים האזוריים

- **השטחים הפתוחים בין הישובים ובשכונות הם נכס לעתיד מיתר רבתי.** מכאן גם החשיבות של שמירת ערוצי הנחלים כמסדרונות אקולוגיים שרובם, להוציא נחל חברון, נקיים.
- **ערוצי הנחלים יוצרים הזדמנות לחיבור בין הישובים** בצירי הליכה ורכיבה על אופניים ולפיתוח צירים ירוקים בתוך הישוב, לאורך ערוץ הנחל וממנו אל המרחב הסובב. חסרה כיום חיבוריות ונגישות בתוך הישוב ומחוצה לו, שיכולה לתרום לחיים החברתיים, לקשר בין הישובים וליצירת קהילה.
- **נדרש תכנון כולל של הנגר העילי,** שכיום לא נעשה בו שימוש והוא יכול לתרום לצירים הירוקים, להשקיית הנוי בישוב, לאיגום מים בשלוליות חורף וכד'.
- **כדי לאפשר ניהול נכון של המרחבים הפתוחים והשימושים בו,** חשוב ששטחים כגון חוות הבודדים לא יישארו "ללא הורים" (שטח גלילי). במצב הקיים לא ניתן לפתח את הפוטנציאל התיירותי של שטחי החווה, הכוללים אזורים נרחבים של עתיקות, או לקדם בה צימרים ומיזמים תיירותיים.

- **אזור מחסום שמעה אזור זה מהווה הזדמנות לפיתוח אזור תעשייה משותף, בהיותו מפגש גבולות עם הרש"פ ומפגש רשויות עם בני שמעון.** נדרשת ראייה כוללת של האזור וניהול מתכלל (תוך התייחסות למתקנים ההנדסיים, שביל ישראל הסמוך והיער).
- **הטיפול במפגעים סביבתיים כגון רעש מכביש 6 המפריע לתושבי כרמית, צריך להיעשות ברגישות ובהתאמה לסביבה.** מצריך שימוש באמצעים כמו סוללה אקוסטית (במקום שניתן לעשות זאת מבחינת רוחב הרצועה), במקום בקיר אקוסטי.
- **גם פתרונות לצרכי בטחון צריכים להשתלב עם הסביבה.** למשל יצירת טרסות ביטחוניות מגוננות למניעת גניבת רכבים, או השתלטות על שטחים פתוחים.
- **הפיתוח התיירותי באזור יכול להיות משאב כלכלי.** יש להתאים את הפיתוח למאפייני האזור, על ידי פיתוח שבילי וטיילות, נקודות תצפית ומוקדי עניין (ארכיאולוגיים, נופיים ואחרים). פיתוח נופי ותיירותי של האזור יכול ליצור פוטנציאל כלכלי, הנשען בין היתר על אתרי המורשת של ספר המדבר, נוף ייחודי ושביל ישראל. סביב השביל ניתן לפתח יזמויות לטובת רוכבי האופניים והמטיילים.
- **עלה הצורך לתת מענים לממשק שבין הישובים לבין שטחי החקלאות באזור** הן מבחינת מטרדים: טיפול בפסולת חקלאית, קביעת מיקום מתקנים חקלאיים, מניעת ריח מרפתות וכד' והן מבחינת מופע הנוף והנצפות של שימושים חקלאיים כגון החממות בכניסה למיתר.

2. ההיבטים הפנים יישובים

- **ערוצי הנחל בתוך הישוב מהווים ציר ירוק חשוב** שיש להדגיש ולטפח אותו בכל תכנון עתידי.
- **חשוב לאתר ולחזק נקודות של "טבע עירוני",** שישולב במארג של השטחים הירוקים בתוך הישוב.
- **העדר צל במרחב הציבורי מקשה על השימוש בו.** הצללה ראויה – שימוש בעצים מתאימים ואמצעים נוספים - תאפשר הליכה ברגל ותשפיע באופן משמעותי על השימוש ברחובות, בצירים הירוקים, בפארקים ובגינות.
- **הפיתוח התיירותי צריך גם לשרת את הישוב** ולכן חשוב לייצר צירי הליכה בתוך הישוב ובין חלקיו, לאתר אזורים מתאימים לפיתוח גינות קהילתיות ונקודות מפגש עם טבע עירוני, לקשר בין מוקדי העניין ונקודות התצפית גם ע"י צירים נגישים וגם בפעולות שניתן לעשות כבר כיום, כמו למשל שילוט מתאים ויצירת מפת סימון שבילים בתוך הישוב לטובת התושבים.
- **לתמיכה בתיירות ולחיזוק כלכלי ניתן להקים צימרים בתוך הישובים.** התיירות והטיילות ייצרו גם מגוון ענפי תעסוקה תומכים כגון מדריכי תיירים, שרותי הסעדה.
- **יש ערך סביבתי-חינוכי בקיום החקלאות באזור** ויש רצון להכניס אותה גם לתוך הישוב למשל על ידי הגדרת שטחים לגינון קהילתי. מוצע שפארק הזיתים באזור המרכז ישמש גם לשילוב תלמידים במסיק זיתים וייצור שמן.
- **חשוב ששביל ישראל ופעילויות נופש נוספות שיוקמו במרחב, יוכלו לשמש גם את בתי הספר בישוב וצריך לייצר את החיבורים.**
- **עלה הצורך לחייב בניה ירוקה של מבנים ציבוריים.**

עיקרי הדברים שעלו בצוות תשתיות :

נקודת המוצא לדיוני הצוות:

הטיפול בתשתיות צריך להיעשות מתוך תפיסה סביבתית ואקולוגית, התואמת את מאפייני האזור והאיכויות שלו. ההמלצות מתייחסות למספר נושאים: אנרגיה ירוקה, השבת מים מטוהרים, ניצול מים אפורים, פינוי פסולת ותחבורה.

אנרגיה ירוקה:

- יש לאתר **אזור מתאים לחווה סולארית ולעודד שימוש באנרגיה ירוקה**, בנוסף לשטח הקיים כיום בשטחי קיבוץ כרמים. מיקום אפשרי הוא בין מיתר לחורה, שטח המשמש כיום אתר פסולת לא חוקית עבור תושבי חורה. (חווה סולרית מהווה פוטנציאל לשיתוף פעולה וגם לחייץ מוסדר בין הישובים).
- **בתוך הישוב חשוב לעודד שימוש בגגות לפאנלים סולאריים** על מבני ציבור ובתי מגורים. עלה רעיון של קירוי חניות ציבוריות בגגונים עליהם יונחו פאנלים סולאריים (פתרון שיתרום גם ליצירת צל).
- צורך **בהטמנת קווי מתח עליים** בשכונות הוותיקות והקפדה על הטמנה בשכונות החדשות.

מים וביוב:

- **מט"ש חורה:** מנוצל באופן חלקי לטובת הישוב. יש לדאוג להשבת המים המטוהרים למיתר. מוצע לתכנן צנרת היקפית לישוב, שתוכל לתת מענים לפיתוח הנוי, ליצירת מקווי מים ולגינות קהילתיות, אותן מוצע להקים בשולי הישוב.
- בנושא זה ציין מנכ"ל החברה הכלכלית של המועצה כי קיימות תשתיות למים מושבים מהמט"ש לישוב, שעדיין לא מנוצלות ובכל שכונה חדשה יש תשתית "סגולה" למים מושבים, שעדיין לא ממומשת. תשתית דומה יש גם לטובת גנים ציבוריים.
- **מים אפורים:** המלצת צוות החשיבה היא **לנצל את המים האפורים ככל הניתן** (יש התנגדות של המשרד להגנת הסביבה) הרעיון הוא לטפל במים כמה שיותר מוקדם. להקים מתקן טיהור ראשוני בקרבת מיתר למשל במקום בו היו הבריכות הראשונות, או להרחיב את מתקן הקליטה באזור מחסום שמעה ולייצר מתקנים הנדסיים מתאימים לפתרונות ביוב מתקדמים.

פינוי פסולת:

יש צורך באיתור מקום לאתר מיון או תחנת מעבר לפסולת. נדרשות פעולות שונות של המועצה לנושאים כגון ריסוק גזם לחיפוי קרקע, התקני מחזור ועידוד האוכלוסייה להפעלת קומפוסטרים (ביתיים או שכונתיים).

תחבורה:

- צויינה החשיבות של הנגשת תחנת הרכבת המתוכננת על ידי תכנון תחבורה ציבורית מתאימה.
- עלה הצורך בהרחבת המסעות על חשבון מדרכות, כדי לשפר את תנועת כלי הרכב. בהקשר זה, צויין על ידי צוות התכנון שהתוכנית יכולה להתייחס לנושא בשכונות החדשות.
- צורך באיתור מיקום מתאים לרכב כבד.
- צויינה (בדומה לצוותים האחרים) החשיבות של יצירת שבילי הליכה ורכיבה על אופניים ותשומת לב לקישוריות ולתאורה מתאימה שתאפשר שימוש גם בשעות הערב.

- עלה צורך בתכנון מתאים של התנועה בסביבת מוסדות חינוך (קושי שמתגלה כיום בכרמית שם מוקמו גני הילדים בכניסה לשכונות).

3. סיכום:

לקראת סיום המפגש הועלו במשותף מספר נקודות סביב 3 סוגיות :

א. פיתוח מרכז הישוב

- הפיכת המרכז הקיים למרכז המתאפיין בפעילות תרבותית וחברתית ומחבר בין שירותי הציבור לקהילה, עם פעילות מסחרית מוגבלת.
- הגברת הקישוריות והניידות במרכז בין השימושים השונים (מבני ציבור, מסחר, שטחים פתוחים).
- פיתוח המרחב הציבורי באופן שיעודד ניידות ופעילות קהילתית.
- הוצאת שימושים מפריעים כגון האמפיתאטרון אל הכניסה לישוב ושילובו עם שירותים נוספים שהם במהותם אזוריים "עם הפנים החוצה".

ב. מגורים ותעסוקה

- לאפשר צימרים ו/או דיוריות להשכרה.
- לאפשר ולעודד תעסוקות באזורי המגורים – עסקים קטנים המתאימים לתושבים, להקטנת יוממות.
- לעודד אומנים באופנים שונים (אפשרות לגלריות, מתחם אומנים, מרכז לאומנויות).
- מבקשים לשמור על גדלי מגרש מינימאליים (כחצי דונם) ועל גובה הבינוי הקיים.

ג. ההקשר המרחבי

- שרותי בריאות עם סף כניסה גבוה כגון שירותי חרום (משטרה, מד"א שרותי כבאות) למקם בכניסה לישוב או בצומת שוקת. הרחבת שירותי הבריאות הקיימים – רפואה מקצועית ברמה של הישוב.
- מסחר אינטנסיבי כגון סופרמרקט – להוציא ממרכז הישוב לכניסה לישוב או לצומת שוקת. (בנושא זה הובהר שיש לבחון את הנושא כדי למנוע החלשה של מרכז הישוב).
- מוצע להקים מרכז ספורט בראיה אזורית גם לענפי ספורט שכיום אין להם מענה בדרום הארץ (למשל החלקה על הקרח בדומה למתקן במטולה) וכן מרכז הכשרה אזורי בתחום הספורט.
- תכנון הנושאים הסביבתיים והתשתיות בראיה מתכללת אזורית.
- פיתוח תיירות וטיילות בראיה מרחבית וגם בתוך הישובים (צימרים, תעסוקה תומכת תיירות שבילי הליכה, קישוריות, מוקדי עניין וכד').